ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΟ 3

# Ελένη

Τύφλωση

| | |
|---|---|
| **Ηλικία** | 14 ετών |
| **Τάξη** | Β΄ Γυμνασίου, γενικό σχολείο |
| **Υποστήριξη** | Εκπαιδευτικός ειδικής αγωγής με γνώση Braille, λίγες ώρες την εβδομάδα |
| **Κύριο ζητούμενο** | Ψηφιακή προσβασιμότητα του εκπαιδευτικού υλικού |

**Πριν ξεκινήσετε**

Το περιστατικό είναι φανταστικό και γράφτηκε για εκπαιδευτικούς σκοπούς. Οποιαδήποτε ομοιότητα με πραγματικά πρόσωπα είναι συμπτωματική. Στις εργασίες σας μη χρησιμοποιήσετε ποτέ στοιχεία πραγματικών παιδιών, ακόμη κι αν γνωρίζετε ένα παρόμοιο περιστατικό.

Οι εργασίες του μαθήματος αξιολογούν μόνο τις ψηφιακές σας δεξιότητες, όχι την ποιότητα της παρέμβασης. Το περιστατικό σάς δίνει ένα ρεαλιστικό περιεχόμενο για να δουλέψετε, και μια πρώτη γεύση από την εργασία που ίσως κάνετε στο μέλλον.

## Γνωρίστε την Ελένη

Η Ελένη είναι δεκατεσσάρων ετών, τυφλή από τη γέννησή της, και φοιτά στη Β΄ Γυμνασίου. Είναι από τις καλύτερες μαθήτριες της τάξης, ιδιαίτερα στα φιλολογικά μαθήματα. Παίζει πιάνο, τραγουδά στη χορωδία του σχολείου και διαβάζει πολύ, σε Braille και με audiobooks. Κινείται αυτόνομα μέσα στο σχολείο με το λευκό μπαστούνι, αφού εκπαιδεύτηκε ειδικά στον προσανατολισμό και την κινητικότητα. Στον υπολογιστή της χρησιμοποιεί αναγνώστη οθόνης και πληκτρολογεί πολύ γρήγορα χωρίς να κοιτάζει.

Το μεγαλύτερο εμπόδιο για την Ελένη είναι το υλικό, όχι το μάθημα. Πολλοί καθηγητές μοιράζουν φωτοκόπιες ή ανεβάζουν στο eClass σκαναρισμένα PDF, που ο αναγνώστης οθόνης βλέπει απλώς ως «εικόνα» και δεν μπορεί να διαβάσει. Οι εκφωνήσεις γράφονται στον πίνακα και τα διαγράμματα στη Γεωγραφία και στα Μαθηματικά δεν συνοδεύονται από περιγραφή. Κάθε βράδυ η μητέρα της της διαβάζει όσα δεν μπόρεσε να διαβάσει μόνη, και η Ελένη νιώθει ότι χάνει την αυτονομία της.

Οι συμμαθητές της είναι πρόθυμοι, αλλά συχνά υπερπροστατευτικοί. «Τη βοηθούν» χωρίς να τη ρωτήσουν και στις ομαδικές εργασίες της αναθέτουν πάντα μόνο την προφορική παρουσίαση. Η Ελένη θέλει να συμμετέχει ισότιμα και να πάει στην τριήμερη εκδρομή της τάξης.

## Τι σημαίνει οπτική αναπηρία και ψηφιακή προσβασιμότητα;

Η οπτική αναπηρία περιλαμβάνει την τύφλωση και τη μειωμένη (χαμηλή) όραση. Πολλά τυφλά άτομα διαβάζουν Braille, ένα σύστημα ανάγλυφης γραφής όπου κάθε χαρακτήρας σχηματίζεται από έως έξι κουκκίδες. Στον υπολογιστή χρησιμοποιούν αναγνώστη οθόνης, λογισμικό που εκφωνεί ό,τι εμφανίζεται στην οθόνη ή το μετατρέπει σε Braille σε ειδική συσκευή.

Ο αναγνώστης οθόνης μπορεί να «διαβάσει» μόνο ό,τι είναι πραγματικό κείμενο. Μια φωτογραφία σελίδας ή ένα σκαναρισμένο PDF χωρίς αναγνώριση χαρακτήρων (OCR) είναι γι' αυτόν μια βουβή εικόνα. Αντίστοιχα, οι εικόνες χρειάζονται εναλλακτικό κείμενο (περιγραφή) και τα μεγάλα έγγραφα χρειάζονται σωστές επικεφαλίδες, για να μπορεί ο χρήστης να «πηδά» από ενότητα σε ενότητα.

Αυτό σημαίνει ψηφιακή προσβασιμότητα: υλικό φτιαγμένο έτσι ώστε να μπορούν να το χρησιμοποιήσουν όλοι. Πολλές από τις τεχνικές δεξιότητες που θα μάθετε σε αυτό το μάθημα, όπως τα στυλ επικεφαλίδων, το εναλλακτικό κείμενο και το OCR, είναι ακριβώς τα εργαλεία που θα έκαναν τη ζωή της Ελένης πιο εύκολη.

## Λεξιλόγιο

*Οι θεσμικοί όροι περιγράφονται απλοποιημένα, για να σας βοηθήσουν να κατανοήσετε το περιστατικό.*

- **Αναγνώστης οθόνης:** Λογισμικό που εκφωνεί (ή μετατρέπει σε Braille) ό,τι εμφανίζεται στην οθόνη. Δωρεάν παράδειγμα για Windows είναι το NVDA. Για να λειτουργήσει, το υλικό πρέπει να περιέχει πραγματικό κείμενο και όχι εικόνα κειμένου.
- **Υποστηρικτική τεχνολογία:** Κάθε συσκευή ή λογισμικό που βοηθά ένα άτομο με αναπηρία να κάνει κάτι που αλλιώς θα του ήταν δύσκολο. Παραδείγματα: αναγνώστης οθόνης, ανάγνωση κειμένου φωναχτά από τον υπολογιστή, φωνητική πληκτρολόγηση, προσαρμοσμένο πληκτρολόγιο.
- **Καθολικός σχεδιασμός:** Σχεδιάζουμε χώρους, υλικό και δραστηριότητες ώστε να είναι προσβάσιμα σε όλους από την αρχή, αντί να κάνουμε προσαρμογές εκ των υστέρων. Μια ράμπα εξυπηρετεί το αμαξίδιο, αλλά και το καρότσι του μωρού και τη βαλίτσα.
- **Κοινωνικό μοντέλο αναπηρίας:** Η οπτική ότι η αναπηρία δεν είναι μόνο χαρακτηριστικό του ατόμου, αλλά προκύπτει όταν το περιβάλλον (κτήρια, στάσεις, κανόνες) δημιουργεί εμπόδια στη συμμετοχή. Όταν αφαιρούμε τα εμπόδια, η συμμετοχή γίνεται δυνατή.
- **ΕΠΕ (Εξατομικευμένο Πρόγραμμα Εκπαίδευσης):** Γραπτό σχέδιο για έναν συγκεκριμένο μαθητή: τι μπορεί ήδη, τι χρειάζεται, ποιοι είναι οι στόχοι, ποιες προσαρμογές θα γίνουν και ποιος είναι υπεύθυνος για τι.

## Ποιοι εμπλέκονται

Γύρω από κάθε παιδί δουλεύει μια ομάδα. Αυτοί είναι οι ρόλοι που θα συναντάτε στις εργασίες του εξαμήνου για το περιστατικό σας:

- Υπεύθυνος/η καθηγητής/τρια του τμήματος
- Εκπαιδευτικός ειδικής αγωγής με γνώση Braille
- Καθηγητές των μαθημάτων
- Διευθυντής/Διευθύντρια του σχολείου
- Γονείς
- Η ίδια η Ελένη (σε κάποιες αποφάσεις)

## Τα ερωτήματα που τίθενται

Αυτά είναι τα ζητήματα που θα απασχολούσαν μια πραγματική ομάδα υποστήριξης. Δεν χρειάζεται να τα απαντήσετε «σωστά». Θα σας δώσουν όμως το περιεχόμενο για τις εργασίες σας.

- Πώς διασφαλίζουμε ότι όλο το υλικό των μαθημάτων φτάνει στην Ελένη σε προσβάσιμη μορφή και έγκαιρα;
- Πώς περιγράφουμε διαγράμματα, χάρτες και εικόνες;
- Πώς μαθαίνουν οι συμμαθητές να βοηθούν ρωτώντας πρώτα;
- Τι χρειάζεται να ελεγχθεί ώστε η εκδρομή να είναι προσβάσιμη;

## Ελένη μέσα στο εξάμηνο

**Τα τεχνικά βήματα κάθε εργασίας είναι ίδια για όλα τα περιστατικά.** Αλλάζει μόνο το περιεχόμενο. Ο πίνακας δείχνει πώς εντάσσεται το περιστατικό σας σε κάθε μάθημα. Τις ακριβείς οδηγίες θα τις βρίσκετε κάθε εβδομάδα στο Φύλλο Εργασίας.

| # | Μάθημα | Τι θα κάνετε με αυτό το περιστατικό |
|---|---|---|
| 1 | **Διαχείριση αρχείων & συμπίεση** | Δημιουργείτε τον «Φάκελο_Υποστήριξης_Π3» και γράφετε μια περίληψη 5–7 προτάσεων για την Ελένη, με δικά σας λόγια. |
| 2 | **Google Drive** | Η ομάδα του Περιστατικού 3 μοιράζεται τον φάκελο με τους ρόλους του κοινού πίνακα. Για σκέψη: Η Ελένη είναι 14 ετών. Θα έπρεπε να έχει κι εκείνη πρόσβαση σε κάποια έγγραφα του φακέλου της; |
| 3 | **Κειμενογράφος Ι: Συνεργατική συγγραφή** | Συνεργατικό προσχέδιο ΕΠΕ για την Ελένη: δυνατά σημεία, ανάγκες, στόχοι και προσαρμογές. |
| 4 | **Κειμενογράφος ΙΙ: Δομημένα έγγραφα** | Πρόταση Παρέμβασης με θέμα: «Σχέδιο για προσβάσιμο εκπαιδευτικό υλικό σε όλα τα μαθήματα». |
| 5 | **Αναζήτηση πληροφοριών** | Ενδεικτικές λέξεις-κλειδιά: τύφλωση ψηφιακή προσβασιμότητα εκπαιδευτικό υλικό · "visual impairment" "accessible materials" inclusive secondary school |
| 6 | **Αξιολόγηση πηγών & βιβλιογραφία** | Συγκρίνετε μια επιστημονική πηγή με έναν πρακτικό οδηγό προσβασιμότητας από ιστότοπο οργανισμού. |
| 7 | **PDF** | Φάκελος παραπομπής προς το ΚΕΔΑΣΥ: κοινό έντυπο συμπληρωμένο με στοιχεία της Ελένης, σαρωμένη σημείωση παρατήρησης και η Πρόταση Παρέμβασης σε ένα PDF. |
| 8 | **Google Slides** | Παρουσίαση 6 διαφανειών για μια σύντομη επιμόρφωση του Συλλόγου Διδασκόντων στο προσβάσιμο ψηφιακό υλικό. |
| 9 | **Google Forms** | Ερωτηματολόγιο προς τους καθηγητές του σχολείου για το υλικό που μοιράζουν και τις ανάγκες τους σε επιμόρφωση. |
| 10–11 | **Υπολογιστικά φύλλα Ι & ΙΙ** | Σύνολο δεδομένων 30 σχολικών ημερών. Μέτρηση: Λεπτά που χρειάζεται η Ελένη για να ολοκληρώσει μια εργασία. Φάση «Κατά την παρέμβαση»: όλο το υλικό διατίθεται ως προσβάσιμο ψηφιακό κείμενο με περιγραφές εικόνων. |
| 12 | **Email & ασφάλεια λογαριασμού** | Email στους γονείς, email στο ΚΕΔΑΣΥ με τον φάκελο και ανακοίνωση προς τους γονείς της τάξης για την εκδρομή. |
| 13 | **Προσωπικά δεδομένα & ΤΝ** | Ψευδωνυμοποίηση μιας φανταστικής αναφοράς για την Ελένη. Η πληροφορία για την αναπηρία είναι δεδομένο υγείας, άρα ανήκει στις ειδικές κατηγορίες προσωπικών δεδομένων. |

## Για σκέψη

*Δεν βαθμολογούνται. Κρατήστε τις στο μυαλό σας καθώς δουλεύετε με το περιστατικό.*

- Ποιο είναι τελικά το εμπόδιο για την Ελένη: η τύφλωσή της ή ο τρόπος που φτιάχνεται το υλικό;
- Γιατί η «βοήθεια χωρίς ερώτηση» μπορεί να είναι προβληματική;
- Σκεφτείτε ένα έγγραφο που έχετε φτιάξει. Θα μπορούσε να το διαβάσει η Ελένη;